

Učinkovito pedagoško vodenje za učenje

Dr. Nataša Potočnik

Druga konferenca ravnateljev vzgojno-izobraževalnih zavodov, Brdo pri Kranju, 23. 8. 2016

Prilagodljiva kompetenca – končni cilj učenja in poučevanja

- Naučeno in osmišljeno znanje in razvite veščine uporabljamo v različnih situacijah na prožen in ustvarjalen način.

Koliko helija je v naših glavah?

ZNANJE KOT POJMOVNA MREŽA

... medsebojno povezani podatki,
pojmi v dolgoročnem spominu.

PREDZNANJE

Dobro strukturirano znanje – podlaga vsake kompetence

- zagotavljanje miselne aktivnosti učencev,
- vključevanje predznanja,
- integriranje razdrobljenih delcev znanja v hierar. strukture,
- zagotavljanje ravnovesja med koncepti, vsebinami in metakognitivno zmožnostjo,
- pospeševanje transferja med učnimi vsebinami, situacijami in vsakdanjim življenjem,
- večanje motivacije z izbiro smiselnih vsebin ...

(Schneider, Stern 2013)

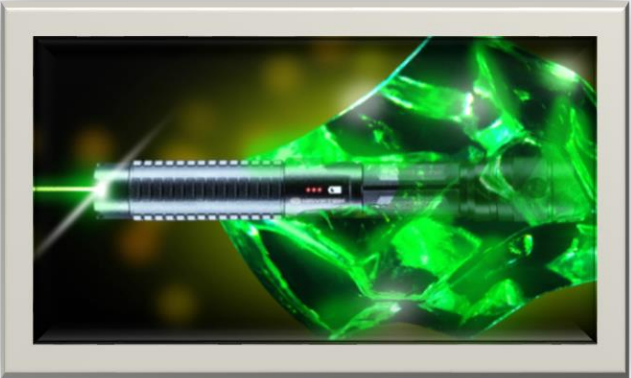
Dimenzije znanja

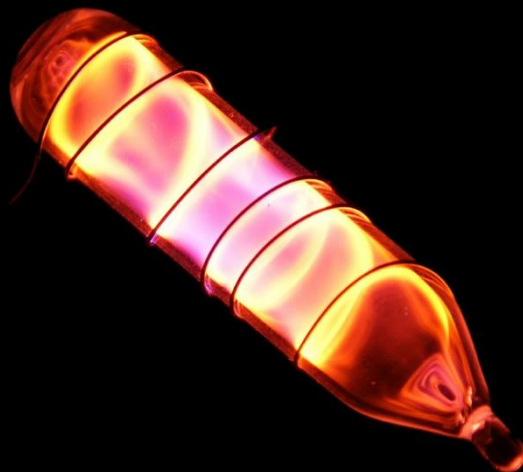
- **Faktografsko** – osnovni elementi, ki jih moramo usvojiti, da smo seznanjeni z določeno disciplino oz. rešujemo probleme znotraj nje (poznavanje terminologije – osnovni jezik discipline; specifične podrobnosti – pomembno znanje o nekem področju; poznavanje dejstev, virov)
- Koliko teh dejstev se je potrebno naučiti? Dopustiti, da se jih naučijo takrat, ko jih bodo potrebovali?

- **Konceptualno** – znanje o kategorijah in klasifikacijah ter razmerjih med njimi , tj. kako je določeno predmetno področje organizirano, kako so deli med seboj povezani, v kakšnem odnosu so:
- „Zakaj se moram to učiti?“
 - za učence relativno arbitrarne, nerazumljive;
 - v vsakdanjem življenju lahko delujejo brez njih.

Z delom na predmetnem področju in učenjem, kako jih uporabljati kot orodja – vrednost klasifikacij.

Vir: Anderson, Krathwohl et al, 2016

Žlahtni plin

Vrstno število	2	10	18	36	54	86
Element	Helij	Neon	Argon	Kripton	Ksenon	Radon
Gostota (g/dm ³)	0.1786	0.9002	1.7818	3.708	5.851	9.97
Temperatura vrelišča (°C)	-268.83	-245.92	-185.81	-151.7	-106.6	-62
Temperatura tališča (°C)	-272	-248.52	-189.6	-157	-111.5	-71

- **Proceduralno znanje** – znanje o tem *kako* nekaj narediti – od reševanja rutinskih nalog do neznanih problemov.
- Zaporedje korakov, ki jih je potrebno izvesti – obvladovanje veščin, algoritmov, tehnik in metod, pri katerih gre za postopke.
- Uporaba kriterijev za odločitve, *katere* postopke uporabiti.
- Je specifično, tj. ustreza določeni učni vsebini – predmetno specifične metode, tehnike, algoritmi; specifično disciplinarno znanje.

- **Metakognitivno znanje** – znanje o spoznavanju na splošno in poznavanje lastne poti spoznavanja.
- Vključuje:
 - *strateško znanje* – znanje o splošnih strategijah učenja in mišljenja,
 - *poznavanje spoznavnih nalog* – poznavanje zahtevnosti naloge, vedenje o tem, *kdaj* uporabiti različne strategije in *zakaj*;
 - *samopoznavanje* – poznavanje sebe v odnosu do spoznavne in motivacijske komponente izvedbe.

Vir: Anderson, Krathwohl et al, 2016

Polarni svet se razprostira okoli obeh zemeljskih polov. Območje **na severu zemeljske oble** imenujemo arktično polarno območje ali na kratko Arktika, območje na jugu zemeljske oble pa antarktično polarno območje ali Anatarktika.

Arktika leži na **obalah Severnega ledenega morja**, ki predstavlja večino severnega polarnega območja. **Led** pokriva **3/5 območja**, ostali del pa je **tundra**.

Prebivalci severnega pola so **Eskimi**, ki so v preteklosti živeli v **iglujih** – bivališčih iz ledu -, danes pa prebivajo v **montažnih hišah**. Njihovo glavno sredstvo je še vedno **pasja vprega**, v katero so vpreženi psi haskiji.

Arktika je življenjski prostor **polarne lisice, severnega medveda, muškatnega goveda, tjulnjev** in drugih živali. Prebivalci jih lovijo bodisi zaradi mesa bodisi zaradi kožuha (polarna lisica).

POLARNI SVET

Polarni svet se razprostira okoli obeh zemeljskih polov. Območje na severu zemeljske oble imenujemo arktično polarno območje ali na kratko Arktika, območje na jugu zemeljske oble pa antarktično polarno območje ali Anatarktika.

Arktika leži na obalah Severnega ledenega morja, ki predstavlja večino severnega polarnega območja. Led pokriva 3/5 območja, ostali del pa je tundra. Prebivalci severnega pola so Eskimi, ki so v preteklosti živeli v iglujih – bivališčih iz ledu -, danes pa prebivajo v montažnih hišah. Njihovo glavno sredstvo je še vedno pasja vprega, v katero so vpreženi psi haskiji.

Arktika je življenjski prostor polarne lisice, severnega medveda, muškarnega goveda, tjulnjev in drugih živali. Prebivalci jih lovijo bodisi zaradi mesa bodisi zaradi kožuha (polarna lisica).

Arktika - sever
zemeljske oble,

obale Sev.
ledenega morja
3/5 led, ostalo
tundra
eskimi – igluj,
mont. hiše

polarna lisica, sev.
medved, tjulnji ...

Arktika

Sever zemeljske oble
Severno ledeno morje
3/5 ledu, ostalo tundra

Eskimi
igluji – montažne hiše
pasje vprege

polarna lisica, severni medved,
muškatno govedo, tjulnji ...

značilnosti, lega

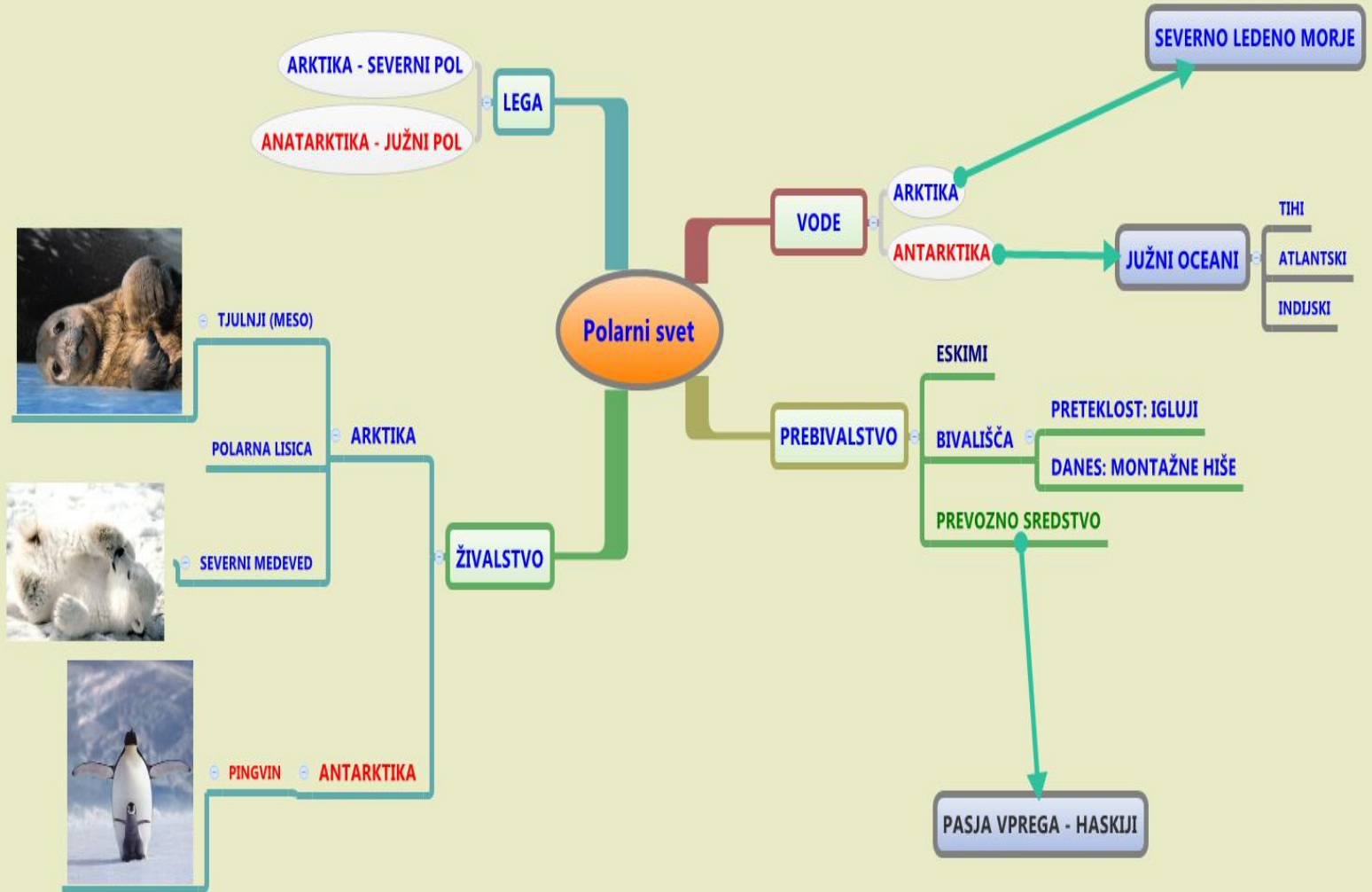
prebivalci
bivališča
transport

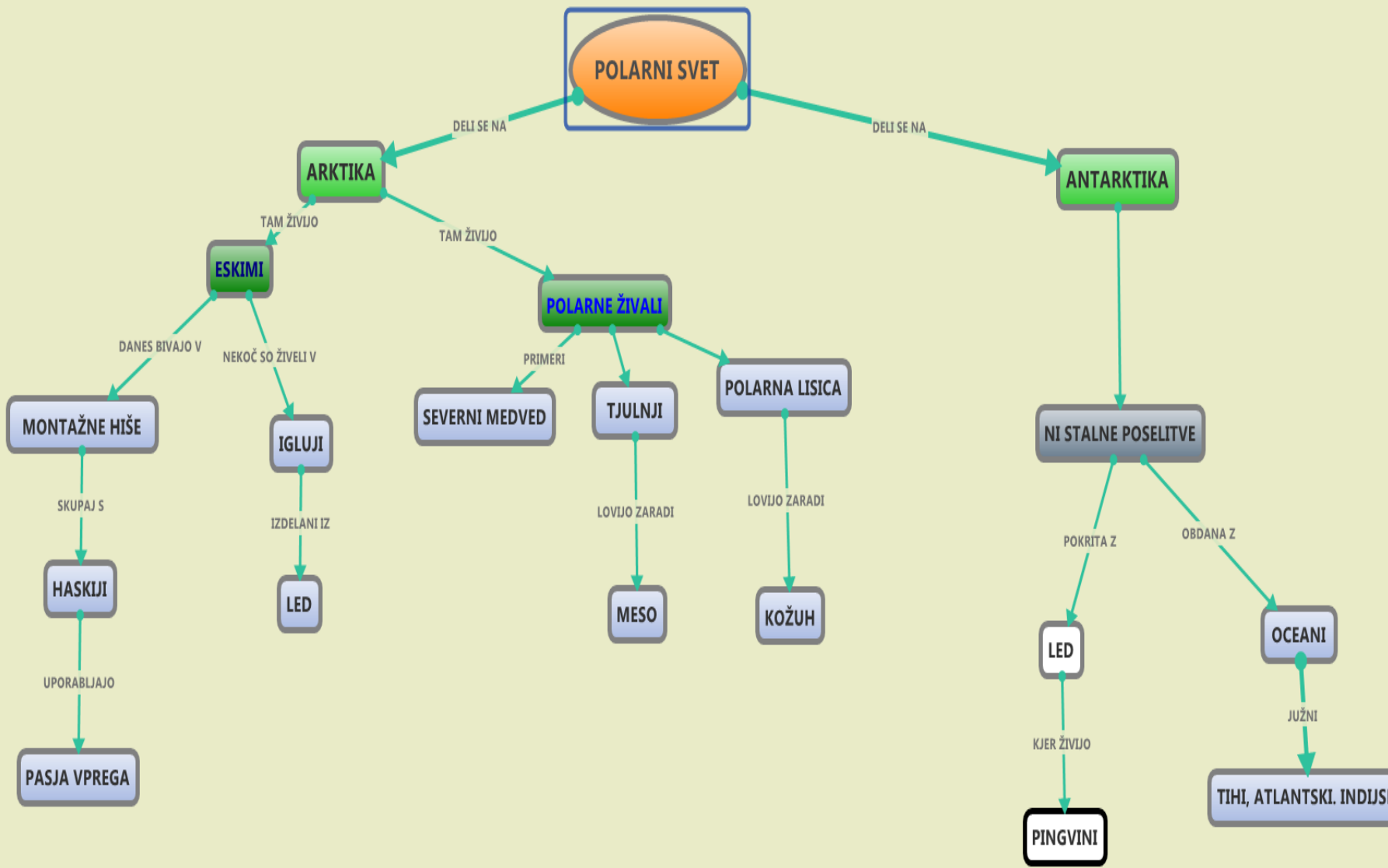
živali

POLARNI SVET – primerjalna matrika

	ARCTIKA	ANTARKTIKA
Zemeljski pol	severni	južni
Značilnosti pokrajine	led, kopno (2/3 tundre)	večni led
vode	Severno ledeno morje	Južni oceani (Tihi, Indijski, Atlantski)
Prebivalstvo	Eskimi	neposeljena – najbolj osamljena celina
bivališča	preteklost igluji, danes montažne hiše	/
prevozno sredstvo	pasja vprega (haskiji)	/
živalstvo	tjulnji (za meso), polarne lisice (za kožuh), severni medvedi, muškatno govedo	pingvini

MISELNI VZOREC

Procesi v delovnem spominu

- **IZBRATI** (bistvo)
- **ORGANIZIRATI** (povezati)
 - POVZETEK
 - GRAFIČNI PRIKAZI
- **PONAVLJATI**

STRATEGIJE

Strateško znanje

- Zavedanje, da si s ponavljanjem zapomnimo,
- Poznavanje mnemoničnih tehnik,
- Poznavanje različnih strategij dela z besedilom, organizacijskih strategij, strategij načrtovanja ...
- Poznavanje strategij za nadzor nad razumevanjem ...

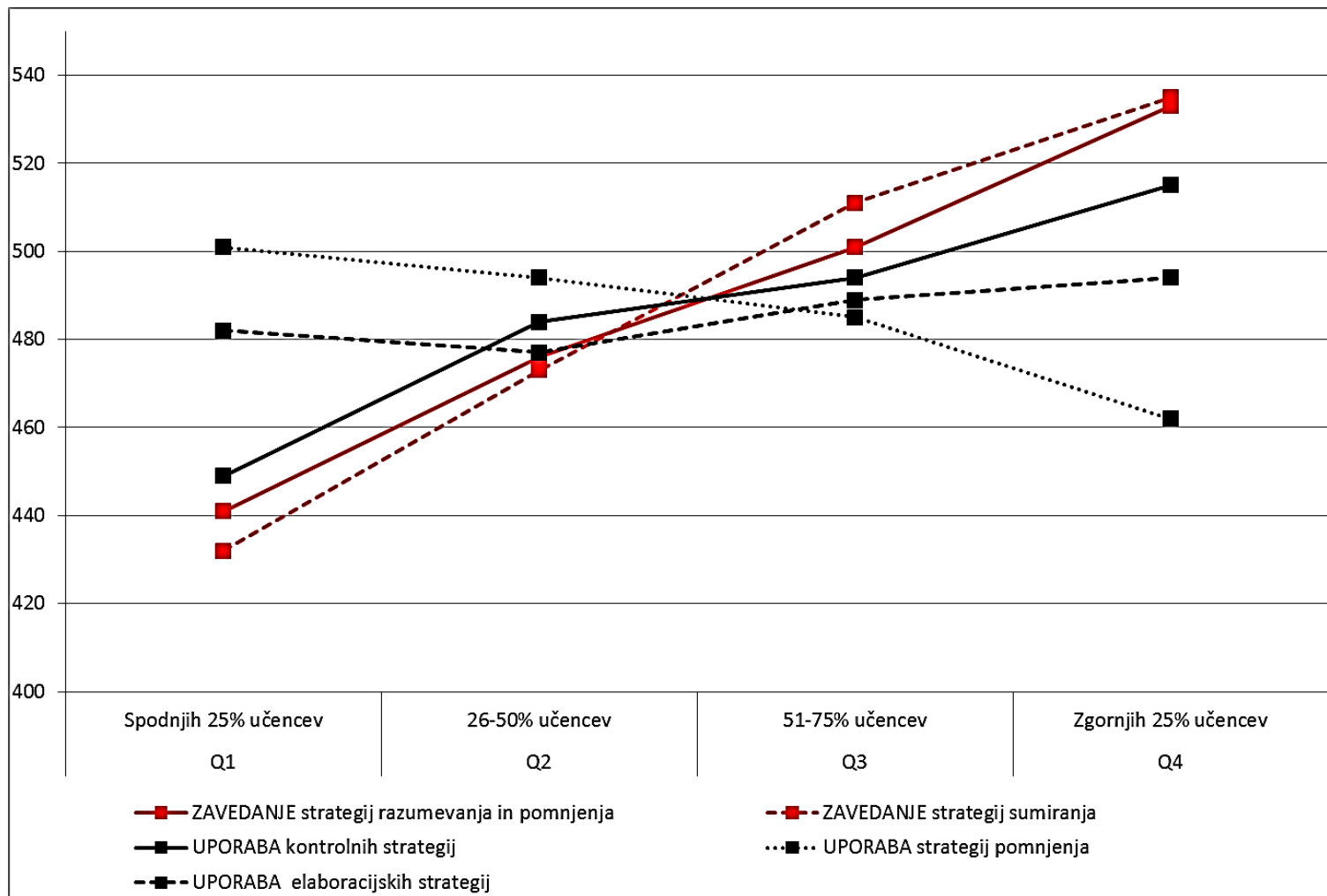
Vir: Anderson, Krathwohl et al, 2016

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

www.zrss.si

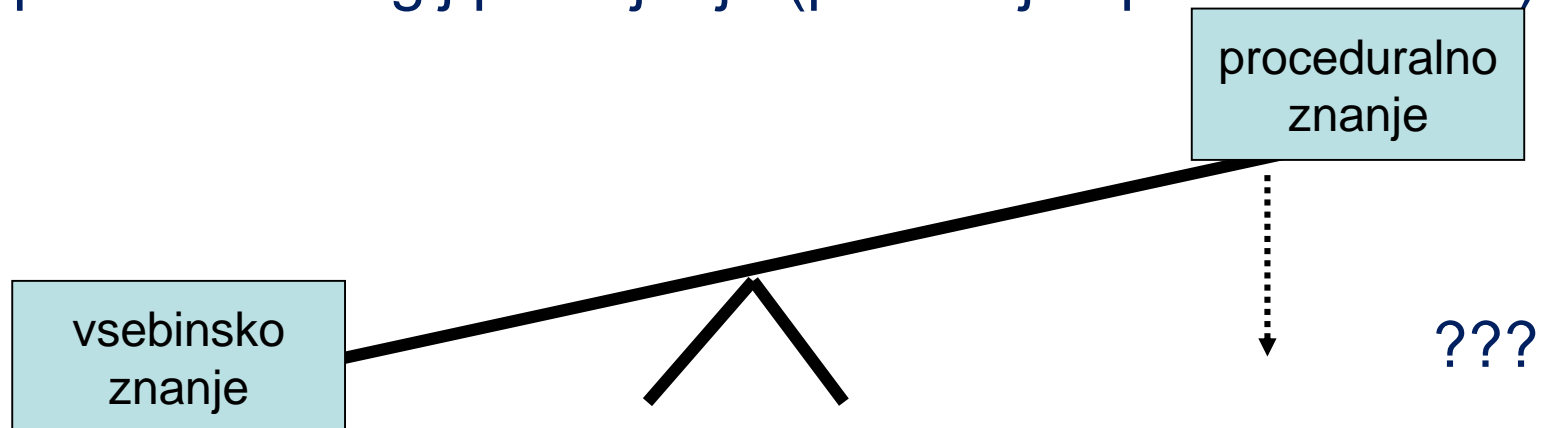
Zavedanje in uporaba strategij – bralni dosežek

Vir: Pečjak III, 2009

Zaključki PISE 2009

- ... **poznavanje strategij** – predpogoj za njihovo uporabo (pojasniti **smisel** posameznih strategij)
- ... uporaba metakognitivnih/**kontrolnih** strategij (**načrtovanja, spremljanja, vrednotenja dosežka in procesa**)
- ... uporaba strategij pomnjenja (pri manj uspešnih bralcih)

Vir: Pečjak III, 2009

„Otroci se ne znajo učiti.“

Kdo je zato odgovoren?

Poglabljanje razlik

Učna pomoč

Personalizacija

Samopoznavanje

- Poznavanje močnih področij in slabosti na spoznavnem področju in področju učenja,
- Prepričanja o lastni motivaciji – 3 nizi motivacijskih prepričanj (Pintrich in Schunk, 1996):
 - prepričanje o lastni učinkovitosti,
 - prepričanja o ciljih in razlogih za opravljanje naloge,
 - dojemanje lastnega interesa v zvezi z nalogo in presoja o pomenu naloge

Vir: Anderson, Krathwohl et al, 2016

PROCES UČENJA

Kaj pomeni znati?

RAZUMETI

in si

ZAPOMNITI

Osmišljeno učenje

- Od učiteljev zahteva več kot preprosto predstavitev in od učencev več kot priklic in prepoznavo faktografskega znanja.
- V procesu osmišljenega učenja učenci usvojijo ustrezno znanje in ga znajo uporabiti za razrešitev problema – razumevanje novih konceptov. Sposobni so narediti transfer na nove učne situacije.
- Usvoji znanje in spoznavne procese, ki jih potrebuje za uspešno reševanje problemov.

Spoznavni procesi

- Sredstvo za opis niza spoznavnih dejavnosti, ki jih opravijo učenci v procesu osmišljenega učenja.
- Procesni podpirajo zapomnitev (spomniti se/zapomniti) in transfer (razumeti, uporabiti, analizirati, vrednotiti, ustvariti)

Učenje je:

- konstruktivno – vpletenost učencev v usvajanje znanja in veščin v interakciji z okoljem;
- samoregulativno – aktivna udeležba v lastnem učnem procesu;
- kontekstualno/umeščeno – proces učenja v interakciji s kontekstom ter sodelovanjem v njem;
- sodelovalno – razporejena aktivnost učencev in vseh vpletenih v učno okolje, vključno s sredstvi, tehnologijo in orodji.

(Schneider, Stern 2013)

Ravnateljeva vloga pri izboljšanju učenja

- Osredotoča se na kakovost pouka.
- Se vključuje in pomaga pri definiranju in spodbujanju visokih pričakovanj (ne nemogočih).
- Učitelja ne „pušča samega“, četudi na njegovo željo.
- Povezuje se direktno z učiteljem in razredom.
- Spodbuja stalni profesionalni razvoj.
- Poudarja pomen z raziskovanjem dokazanih učinkovitih strategij za izboljšanje učenja.
- Spodbuja razprave o pristopih k poučevanju – v timih in individualno. (Portin, Knapp et al.2009)

Kar pomeni ...

... da ravnatelj pozna teorije učenja in strategije za izboljšanje,

... da spremlja profesionalni razvoj strokovnih delavcev (njihove potrebe),

... da spremlja delo v razredu*

... kar najbolje uporabi vse podatke o učenju (eksterna preverjanja, sprotno preverjanje, pogovori z učitelji, izdelki ...)

Razvijanje odgovornosti

- Pozitivne rezultate/podatke o učenju uporabiti kot strategije za izboljšanje,
- brez obsojanja posameznikov,
- transparentnost rezultatov,
- to vodi v močno notranjo odgovornost posameznikov.

Pod črto ...

- Visoka pričakovanja,
- spoštovanje in sodelovanje s strokovnimi delavci,
- stalno implementacija in širjenje dobrih praks, spremljanje, evalviranje in korigiranje neučinkovitih strategij.

Namesto zaključka ...

„Kadarkoli in kjerkoli želimo, zmoremo poučevati vse učence. Znanja za to imamo več kot dovolj. Ali to res delamo ali ne, pa je odvisno zgolj od tega, kako se počutimo ob dejstvu, da tega doslej še nismo storili.“
(Edmonds, 1979)

Viri:

- Anderson, L. W., Krathwohl, D. R. et al (2016). Taksonomija za učenje, poučevanje in vrednotenje znanja.
- De Corte, E. (2013). Zgodovinski razvoj razumevanja učenja. V: O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse/ur. Hana Dumont idr. (prevedli Sentočnik, S. et al). Ljubljana: ZRSŠ.
- Leithwood, K. et al (2004). How leadership influences student learning; Review of research. University of Toronto, University of Minnesota, The Wallace Foundation.
- Pečjak, S., Gradišar, A. (2012). Bralne učne strategije. Ljubljana: ZRSŠ
- Portin, B. S., Knapp, M. S., Dareff, S., Feldman, S., Russell, F., Samuelson, C., Yeh, T. L. (2009). Leadership for learning improvement in urban schools. Seattle, WA: University of Washington Center for Teaching and Policy.
- Schneider, M., Stern, E. (2013). Kognitivni pogled na učenje: deset temeljnih ugotovitev. V: O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse/ur. Hana Dumont idr. (prevedli Sentočnik, S. et al). Ljubljana: ZRSŠ.